

The rage of impotence

By Yannis Voulgaris

TA NEA Daily 11 December 2008

This piece intends above else to give expression to the feeling of wrath that has taken possession of thousands of informed and politically aware citizens who over the last few days have been impotent witnesses of the degeneration, speculation, demagoguery and cynicism that reign unchecked, unrestrained, unashamed. It is a symptom of our times. Every now and then along comes an event, this time a particularly tragic one as is the murder of a school student, suddenly and briefly to illuminate, like a lightning, the ease with which this country can fall apart socially and politically. A death foretold, that might have happened anytime in the area of endemic violence defined by Exarchia and the raped asylum of adjacent university buildings.

I will not discuss the political crisis, it is there for all to see. The government has ceased to govern, allowing us to glimpse the damage it has caused to the state machinery. The crisis has been handled by incurably guilt-ridden right-wingers who still feel to be “grandsons of Gotzamanis”¹. The party system organised nine separate demonstrations in three days to “honour” the dead, as if the honour were a condolence card that everyone sign by themselves. Genuine and widespread emotion was cut to pieces by low politics.

What we have been experiencing is not the product of the crisis. It precedes the crisis. It is the wave of a “tsunami” whose epicentre is the humiliating loss of authority of the main institutions over the last years, one after the other: the judiciary, the church, universities and the entire state education, public services. And with them, the political/party/media system, as well as the dominant ideology of the historical Left. In other words, whatever might produce governability, security, and a compass. The wave reached and flooded the ducts of a society constantly living in conditions of covert tension. Not because it has been impoverished, or because it has suffered a sharp rise in inequality. The eruption we observe is not of that kind. Rather, the tension stems from the perception that our affluence is fragile, from the anxiety of an actual or imminent descent in social status and purchasing power, from the experience of small (for the time being) social embarrassments, and without doubt from the fact that upward mobility has for most people been blocked. From the realisation that the consent we all gave in the past to the combination of private affluence and public poverty has now turned against us with a vengeance.

The wave has reached into the inner circle of the Greek family. The place where the great social and economic contradictions of our “model of development” were until now smoothed over. “Smoothed over” so to speak. In reality, the “intergenerational bargain” it has struck operates at the expense of younger generations. The young are for too long denied the means to become independent (a job, satisfactory education, supportive social policies); in exchange of that, their parents prolong their “protection”. For low- and middle-income groups, this amounts to the extension of a precarious, open-ended participation in consumer society. However, the highest cost paid by the young is not socio-economic but psychological. Our society denies them the possibility to grow up smoothly, provides them with expectations without realism, with rights without obligations, with gain without pain, with choice without constraints. If the young realised the cost of the “intergenerational bargain” in terms of prolonged dependence, they would be truly infuriated.

In spite of the diffuse “youthophilia”, the “movement” we see today does not express, nor originates from, this impasse but is merely its socioeconomic pathology. It would be dramatic if we were to politicise the younger cohorts of school students according to the codes of the Exarchia underground, in the belief that restoring channels of communications today would place us in an influential position tomorrow. This is already quite evident. Do we really intend to “politicise” an entire generation with the impression that the state is the police department?

---

¹ Gotzamanis was the man responsible for the “accidental” killing in 1963 of George Lambrakis, left-wing MP and peace activist.

That the quintessence of a political conscience is the apolitical, almost fascist chant “cops, pigs, murderers”?

We are experiencing the eruption of a politically traumatised society that accumulated tensions even before the current crisis. Before we return to the political “business as usual”, before we submit ourselves to the populists in the mass media who have put on the disguise of the “radical critic of the system”, let us take advantage of the brief flash of the lightning in order to realise the full magnitude of our decline and the costs of the generalised demagoguery. Because hard times are around the corner, as the impact of the world economic crisis is only now beginning to be felt. The left-wing stereotype notwithstanding, crises often act as disciplinary forces, confirm the power of the powerful and the weakness of the weak. Among many other things, the dramatic events of recent days have demonstrated the need to open the debate on a policy for youth together with that on social policy, the need to create a social safety net, and to guarantee a minimum income as the lower bound of the social cost of any crisis.

At least, this way the mourning, the devastation and the rage of impotence on the part of the overwhelming majority will not have been in vain.

Yannis Voulgaris (y-v@otenet.gr) teaches politics at Panteion University of Athens.

Η οργή της ανημπόριας

Του Γιάννη Βούλγαρη

ΤΑ ΝΕΑ 11 Δεκεμβρίου 2008

Αυτό το γραπτό θέλει να είναι πριν απ' όλα έκφραση του συναισθήματος οργής που διακατέχει χιλιάδες, ενήμερους, πολιτικοποιημένους πολίτες, που τις τελευταίες ημέρες παρακολουθούν ανήμποροι τον εκφυλισμό, τη σπέκουλα, τη δημαγωγία και τον κυνισμό να βασιλεύουν χωρίς αντιστάσεις, χωρίς φραγμούς, χωρίς αιδώς. Είναι σύμπτωμα των καιρών. Κάθε τόσο έρχεται ένα γεγονός, αυτήν τη φορά ιδιαίτερα τραγικό όπως η δολοφονία του μαθητή, για να φωτίσει σαν αστραπή, ξαφνικά και για λίγο, την ευκολία με την οποία μπορεί να οδηγηθεί στο πολιτικό- κοινωνικό ξεχαρβάλωμα αυτή η χώρα. Θάνατος προαγγελθείς, που μπορούσε να συμβεί οποτεδήποτε στον χώρο της ενδημικής βίας ο οποίος ορίζεται από τα Εξάρχεια και το συλημένο άσυλο των όμορων πανεπιστημιακών κτιρίων.

Δεν θα μιλήσω για την πολιτική κρίση, τη βλέπουμε. Μια κυβέρνηση που έχει πάψει να κυβερνά αφήνοντάς μας να δούμε τη φθορά που έχει προκαλέσει στο εσωτερικό των κρατικών μηχανισμών. Μια διαχείριση της κρίσης από αθεράπευτα ενοχικούς δεξιούς που αισθάνονται ανεπανόρθωτα «εγγονοί του Γκοτζαμάνη». Ένα κομματικό σύστημα που οργάνωσε εννέα ξεχωριστές διαδηλώσεις μέσα σε τρεις ημέρες για να «τιμήσει» τον νεκρό. Σαν η τιμή να ήταν συλλυπητήριο μπιλιέτο που το υπογράφει ο καθένας μόνος του. Η μικροκομματική πολιτική τεμάχισε ως και την κοινωνική συγκίνηση.

Αυτό που ζήσαμε και ζούμε δεν είναι επίπτωση της κρίσης. Προηγείται της κρίσης. Είναι το κύμα ενός «τσουνάμι» που έχει ως επίκεντρο την κρίση αυθεντίας των κεντρικών θεσμών που ξεφτιλίστηκαν τα τελευταία χρόνια. Ο ένας μετά τον άλλον. Δικαστικό σύστημα, Εκκλησία, Πανεπιστήμια και Δημόσια Εκπαίδευση, Κοινωνικές Υπηρεσίες. Μαζί φυσικά και το πολιτικο-κομματικό-μιντιακό σύστημα, όπως και η κρατούσα ιδεολογία της ιστορικής Αριστεράς. Οτιδήποτε δηλαδή μπορούσε να παραγάγει κυβερνησιμότητα, ασφάλεια και προσανατολισμό. Το κύμα λοιπόν έφτασε και πλημμύρισε όλους τους πόρους μιας κοινωνίας που ζει σε συνθήκες υποβόσκουσας έντασης. Όχι γιατί φτώχυνε ξαφνικά ή γιατί βίωσε μια δυσβάστακτη όξυνση των ανισοτήτων. Δεν ζούμε το ξέσπασμα μιας τέτοιας κοινωνίας. Η ένταση πηγάζει από τη διαίσθηση του εύθραυστου της ευμάρειας, από την εμπειρία μιας πραγματικής ή την αγωνία μιας πιθανής καταναλωτικής- κοινωνικής υποβάθμισης, από το βίωμα μικρών προς το παρόν «ταξικών εκπεσμών» και οπωσδήποτε από το μπλοκάρισμα της ανοδικής κινητικότητας για τους πολλούς. Από τη συνειδητοποίηση ότι η συναίνεση που όλοι δώσαμε στον συνδυασμό ιδιωτικού πλουτισμού και δημόσιας φτώχειας, γυρνάει τώρα και μας εκδικείται.

Το κύμα έφτασε και στο εσωτερικό της ελληνικής οικογένειας. Εκεί όπου ως τώρα εξομαλύνονται οι μεγάλες οικονομικές-κοινωνικές αντιφάσεις του «μοντέλου ανάπτυξης». Εξομαλύνονται τρόπος του λέγειν. Στην ουσία πρόκειται για έναν «διαγενεακό συμβιβασμό» που έχει επιτευχθεί εις βάρος των νέων. Οι νέοι στερούνται επί μακρόν τα μέσα αυτονόμησής τους από τους γονείς (εργασία, ικανοποιητική εκπαίδευση, υποστηρικτικές κοινωνικές πολιτικές) και οι γενιές των γονέων «αναποδίδουν» με την παράταση της «προστασίας». Για το μεγαλύτερο μέρος των χαμηλών- μεσαίων στρωμάτων, πρόκειται για την παράταση μιας επίπλαστης συμμετοχής στην καταναλωτική κοινωνία με άγνωστο μέλλον. Το μεγαλύτερο όμως κόστος που πληρώνουν οι νέοι δεν είναι οικονομικό- κοινωνικό αλλά ψυχολογικό. Η κοινωνία των «μεγάλων» τους στερεί τη δυνατότητα ομαλής ενηλικίωσης, τους δίνει προσδοκίες χωρίς ρεαλισμό, δικαιώματα χωρίς υποχρεώσεις, κατανάλωση χωρίς μόχθο, αυταπάτες επιλογών χωρίς οριοθετήσεις. Αν οι νέοι καταλάβαιναν το κόστος που πληρώνουν στον «διαγενεακό συμβιβασμό» με την παράταση της εξάρτησης, θα εξοργίζονταν πραγματικά. Σε πείσμα της διάχυτης «νεολαγνείας», το «κίνημα» που βλέπουμε σήμερα δεν εκφράζει ούτε πηγάζει από αυτήν τη δύσκολη νεολαιίστικη κατάσταση. Πρόκειται για την κοινωνικοπολιτική παθογένειά του. Θα ήταν μακροπρόθεσμα δραματικό οι νεώτερες γενιές των Γυμνασίων και των Λυκείων να πολιτικοποιηθούν με βάση τους κώδικες των Εξαρχείων και των «μπαχαλάκηδων», θεωρώντας ότι έτσι θα αποκαταστήσουμε τρόπους επικοινωνίας

και μελλοντικού επηρεασμού. Το βλέπουμε ήδη μπροστά μας. Θέλουμε να «πολιτικοποιήσουμε» μια γενιά με την εντύπωση ότι το Κράτος είναι το Αστυνομικό Τμήμα; Ότι η πεμπτουσία της πολιτικής είναι το απολίτικο, σχεδόν φασιστικό «μπάτσοι, γουρούνια, δολοφόνοι»;

Ζούμε το ξέσπασμα μιας πολιτικά πληγωμένης κοινωνίας που έχει συσσωρεύσει εντάσεις πριν ακόμα από την κρίση. Προτού επανέλθουμε στην πολιτική ρουτίνα, προτού υποταχτούμε και πάλι στους απατεώνες λαϊκιστές των μίντια που ντύθηκαν την προβιά του «αντιεξουσιαστή», ας εκμεταλλευτούμε το πρόσκαιρο φως της αστραπής για να συνειδητοποιήσουμε το μέγεθος του ξεχαρβαλώματος και το κόστος της γενικευμένης δημαγωγίας. Γιατί έρχονται πιο δύσκολοι καιροί, καθώς μόλις τώρα μας αγγίζουν οι επιπτώσεις της παγκόσμιας κρίσης. Παρά το αριστερό στερεότυπο, συχνά οι κρίσεις λειτουργούν «πειθαρχικά», επιβεβαιώνουν την ισχύ των ισχυρών και την αδυναμία των αδύναμων. Τα δραματικά γεγονότα μάς έδειξαν μεταξύ πολλών άλλων πραγμάτων, πόσο αναγκαίο είναι να ανοίξουμε τον «φάκελο νεολαία» μαζί με τον «φάκελο φτώχεια» και ένα αξιοπρεπές ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα ως «κάτω όριο» στο κοινωνικό κόστος της κρίσης.

Τουλάχιστον έτσι δεν θα πάει χαμένο το πένθος, οι καταστροφές και η οργή της ανημπόριας μιας συντριπτικής κοινωνικής πλειοψηφίας.

Ο Γιάννης Βούλγαρης διδάσκει στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου